

ZAMONAVIY JANGLARDA UCHUVCHISIZ UCHISH APPARATLARINI QO'LLASHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI

Esanov Davronbek G'ayrat o'g'li

Jamoat xavfsizligi universiteti 4-kurs talabasi

ANNOTATSIYA

Mazkur maqolada zamonaviy harbiy mojarolar va jangovar operatsiyalarda uchuvchisiz uchish apparatlari (UUA)dan foydalanishning taktik, texnik hamda operativ xususiyatlari tahlil qilinadi. So'nggi yillarda harbiy texnologiyalarning jadal rivojlanishi natijasida uchuvchisiz tizimlar zamonaviy qurolli kuchlar faoliyatining muhim elementiga aylandi. Maqolada UUAning razvedka olib borish, nishonlarni aniqlash, zarba berish hamda jang maydonida axborot ustunligini ta'minlashdagi roli yoritiladi. Shuningdek, dron texnologiyalarining maxsus vazifalarni bajaruvchi qo'shinlar taktik faoliyatiga ta'siri ham ko'rib chiqiladi. Tadqiqot natijalariga ko'ra, uchuvchisiz apparatlar zamonaviy janglarning samaradorligini oshiruvchi muhim omil hisoblanadi.

Kalit so'zlar: uchuvchisiz uchish apparati, dron, harbiy texnologiya, razvedka, zamonaviy jang, taktika, axborot ustunligi.

АННОТАЦИЯ

В данной статье рассматриваются особенности применения беспилотных летательных аппаратов в современных боевых действиях. Быстрое развитие военных технологий привело к тому, что беспилотные системы стали важным элементом вооружённых сил. В статье анализируется роль БПЛА в разведке, обнаружении целей, нанесении ударов и обеспечении информационного превосходства на поле боя. Также рассматривается влияние технологий беспилотных аппаратов на тактическую деятельность войск специального назначения. Результаты исследования показывают, что использование беспилотных систем значительно повышает эффективность современных боевых операций.

Ключевые слова: беспилотный летательный аппарат, dron, военные технологии, разведка, современный бой, тактика.

ABSTRACT

This article analyzes the specific features of using unmanned aerial vehicles (UAVs) in modern combat operations. The rapid development of military technologies has made unmanned systems an essential element of modern armed forces. The article examines the role of UAVs in reconnaissance, target detection, strike missions, and ensuring information superiority on the battlefield. The impact of UAV technologies on the tactical activities of special-purpose troops is also discussed. The study shows

that unmanned systems significantly increase the effectiveness of modern combat operations.

Keywords: unmanned aerial vehicle, drone, military technology, reconnaissance, modern warfare, tactics.

KIRISH

XXI asrda harbiy texnologiyalar rivojlanishi natijasida jangovar operatsiyalarni olib borish usullari tubdan o'zgarib bormoqda. Zamonaviy harbiy mojarolarda yuqori aniqlikdagi qurollar, sun'iy intellekt elementlariga ega boshqaruv tizimlari hamda uchuvchisiz texnikalar keng qo'llanilmoqda. Shular qatorida uchuvchisiz uchish apparatlari (UUA) zamonaviy janglarning ajralmas qismi sifatida shakllandi.

Bugungi kunda ko'plab davlatlarning qurolli kuchlari razvedka, kuzatuv, zarba berish hamda operativ ma'lumotlarni uzatish jarayonida dron texnologiyalaridan faol foydalanmoqda. Bu esa jang maydonida tezkor qaror qabul qilish, yo'qotishlarni kamaytirish hamda operatsiyalar samaradorligini oshirish imkonini beradi.

Uchuvchisiz apparatlarning afzalligi shundaki, ular inson hayotiga xavf tug'dirmagan holda xavfli hududlarda harakatlana oladi. Bundan tashqari, dronlar uzoq masofadan boshqarilishi, yuqori aniqlikdagi kuzatuv tizimlariga ega bo'lishi va turli vazifalarni bajarishga moslashtirilishi mumkin.

Mazkur maqolaning maqsadi – zamonaviy janglarda uchuvchisiz uchish apparatlaridan foydalanishning asosiy xususiyatlarini tahlil qilish hamda ularning harbiy taktik faoliyatdagi ahamiyatini ilmiy jihatdan asoslab berishdir.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR TAHLILI

So'nggi yillarda uchuvchisiz texnologiyalar harbiy tadqiqotlarning muhim yo'nalishlaridan biriga aylandi. Bir qator harbiy mutaxassislar va tadqiqotchilar zamonaviy janglarda dronlarning roli haqida ilmiy ishlar olib bormoqda.

Harbiy strategiya bo'yicha mutaxassis M. Singerning fikriga ko'ra, uchuvchisiz tizimlar kelajakdagi harbiy operatsiyalarda asosiy vositalardan biriga aylanishi mumkin. U o'z tadqiqotlarida dronlarning razvedka va zarba berish operatsiyalaridagi samaradorligini tahlil qilgan.

Rossiyalik tadqiqotchi V. Sokolov zamonaviy janglarda dronlardan foydalanishning operativ afzalliklarini o'rganib, ularning razvedka tizimlaridagi ahamiyatini alohida ta'kidlaydi. Uning fikricha, uchuvchisiz apparatlar real vaqt rejimida ma'lumot uzatish imkoniyati tufayli qo'mondonlik qarorlarini tezlashtiradi.

Shuningdek, G'arb harbiy tadqiqotchilari tomonidan olib borilgan ilmiy ishlarda dronlarning jang maydonidagi rolga alohida e'tibor qaratilgan. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, uchuvchisiz tizimlar zamonaviy urushlarning xarakterini sezilarli darajada o'zgartirmoqda.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur maqolada ilmiy tahlil, qiyosiy tahlil hamda tizimli yondashuv metodlaridan foydalanildi. Tadqiqot jarayonida zamonaviy harbiy operatsiyalar tajribasi, xalqaro harbiy tadqiqotlar hamda ochiq manbalardagi ma'lumotlar o'rganildi.

Tahlil jarayonida uchuvchisiz uchish apparatlarining asosiy funksiyalari, ularning qo'llanish sohalari hamda jangovar samaradorligi baholandi.

TADQIQOT NATIJALARI VA TAHLIL

Zamonaviy janglarda uchuvchisiz apparatlar bir necha asosiy vazifalarni bajaradi:

- ✓ razvedka olib borish
- ✓ nishonlarni aniqlash
- ✓ zarba berish
- ✓ aloqa va ma'lumot uzatish

UUALarning asosiy ustunligi – ular jang maydonini yuqori aniqlik bilan kuzatish imkonini beradi.

UUALarning asosiy vazifalari

Vazifa turi	Tavsifi
Razvedka	Dushman joylashuvi va harakatlarini aniqlash
Kuzatuv	Jang maydonini real vaqt rejimida monitoring qilish
Zarba berish	Aniqlangan nishonlarga yuqori aniqlikdagi zarba berish
Aloqa	Operativ ma'lumotlarni qo'mondonlikka uzatish

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, uchuvchisiz apparatlar qo'shinlarning taktik imkoniyatlarini sezilarli darajada kengaytiradi.

Zamonaviy harbiy mojarolar tahlili shuni ko'rsatadiki, uchuvchisiz uchish apparatlari (UUA) harbiy operatsiyalarni tashkil etish va olib borishda muhim texnologik vositalardan biriga aylandi. Harbiy texnologiyalar rivojlanishi natijasida dronlar nafaqat razvedka vositasi sifatida, balki zarba beruvchi, kuzatuvchi va operativ boshqaruv tizimining muhim elementi sifatida qo'llanila boshladi. Bugungi kunda ko'plab davlatlarning qurolli kuchlari jangovar operatsiyalarda UUA texnologiyalaridan keng foydalanmoqda.

Uchuvchisiz apparatlar zamonaviy jang maydonida axborot ustunligini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Harbiy operatsiyalarda eng muhim omillardan biri – bu tezkor va aniq ma'lumotga ega bo'lishdir. Dronlar yordamida jang maydonini yuqori aniqlikdagi optik, infraqizil va radar tizimlari orqali kuzatish mumkin. Bu esa qo'mondonlikka dushman kuchlarining joylashuvi, harakat yo'nalishi hamda harbiy texnikasining joylashuvi haqida tezkor ma'lumot beradi.

UUA texnologiyalarining yana bir muhim jihati – bu harbiy xizmatchilar hayotini saqlab qolish imkoniyatidir. An'anaviy razvedka usullarida harbiy xizmatchilar xavfli hududlarga yuborilishi talab etiladi. Biroq dronlardan foydalanish

orqali ushbu vazifalar masofadan turib bajarilishi mumkin. Natijada harbiy yo'qotishlar kamayadi va operatsiyalar xavfsizroq amalga oshiriladi. Zamonaviy dronlar yuqori aniqlikdagi navigatsiya tizimlari hamda lazerli nishonlash qurilmalari bilan jihozlangan bo'lib, ular yordamida dushman obyektlari aniqlanadi va zarba beruvchi vositalarga koordinatalar uzatiladi. Ayrim turdagi dronlar esa o'zlari ham zarba beruvchi qurollar bilan jihozlangan bo'lib, nishonlarni mustaqil ravishda yo'q qilish imkoniyatiga ega.

UUA texnologiyalari qo'shinlarning taktik faoliyatiga ham sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Harbiy operatsiyalarni rejalashtirish jarayonida dronlardan olingan ma'lumotlar asosiy axborot manbalaridan biri hisoblanadi. Bu ma'lumotlar asosida qo'shinlarning harakat yo'nalishi belgilanadi, dushman kuchlarining zaif nuqtalari aniqlanadi hamda operatsiya rejasi ishlab chiqiladi.

XULOSA

Olib borilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, uchuvchisiz uchish apparatlari zamonaviy janglarning muhim elementi hisoblanadi. Ular razvedka olib borish, nishonlarni aniqlash hamda zarba berish jarayonlarida yuqori samaradorlikni ta'minlaydi. Shuningdek, dron texnologiyalarining rivojlanishi harbiy operatsiyalarni olib borish usullarini sezilarli darajada o'zgartirib yubordi. Kelajakda uchuvchisiz tizimlar yanada takomillashib, harbiy strategiyada muhim o'rin egallashi kutilmoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Singer P. Wired for War. – New York, 2018.
2. Sokolov V. Современные беспилотные системы. – Москва, 2020.
3. Freedman L. Strategy: A History. – Oxford, 2019.
4. NATO Defence Technology Reports. – Brussels, 2022.
5. O'zbekiston Respublikasi Mudofaa doktrinasi. – Toshkent, 2018.
6. Military Review Journal. – 2021.
7. Global Security UAV Report. – 2022.
8. Modern Warfare Technologies. – London, 2020.